

STORTINGET

Innst. 126 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument 12:40 (2015–2016)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Grunnlovsforslag fra Per Olaf Lundteigen, Marit Arnstad og Kjersti Toppe om endring i § 14 (forbud mot å utnevne stortingsrepresentanter til statssekretærer)

Til Stortinget

Sammendrag

Dokument 12:40 (2015–2016), som er fremsatt av Per Olaf Lundteigen, Marit Arnstad og Kjersti Toppe, gjelder endring i § 14 (forbud mot å utnevne stortingsrepresentanter til statssekretærer).

Forslagsstillerne viser til Stortingets behandling av Innst. 162 S (2015–2016), jf. Dokument 12:1 og 12:1B (2011–2012). Ved Stortingets behandling oppnådde ikke forslaget om å utelukke at stortingsrepresentanter kan utnevnes som statssekretærer, det nødvendige antall stemmer for å bli vedtatt.

Forslagsstillerne mener forslaget, som ble fremmet av representanter for alle daværende partier representert på Stortinget, var godt begrunnet, og vil derfor fremme forslaget på nytt. Forslagsstillerne vil sitere fra Dokument 12:1 (2011–2012):

«Etter at ordningen med statssekretærer hadde vokst frem i praksis, fikk den uttrykkelig grunnlovsforankring gjennom § 14, som ble vedtatt i 1976. Samtidig ble § 62 endret for å gjøre det klart at statssekretærer – på samme måte som statsråder – ikke samtidig kan fungere som stortingsrepresentanter.

I de senere år har stortingsrepresentanter flere ganger blitt beskikket som statssekretærer. Eksempler finnes fra regjeringer med ulik politisk farge.

Den som tiltrer som statssekretær, må automatisk tre ut av Stortinget og kan først gjeninntre dersom han eller hun får avskjed i løpet av valgperioden. På begge punkter innebærer ordningen at en annen statsmakt (regjeringen) får direkte innflytelse på Stortingets sammensetning. Dermed blir den kontrollerte instans med på å bestemme hvordan kontrollinstansen skal settes sammen, og kan hypotetisk sørge for å få «opposisjonelle» elementer ut av Stortinget og inn i mer kontrollerte omgivelser i et departement.

Ordningen innebærer også et praktisk sett ikke uvesentlig avvik fra den grunnlovsfestede og prinsipielt sett grunnleggende ordning at det er velgerne, og ikke den utøvende makt, som skal bestemme Stortingets sammensetning.

Det samme problemet er selvfølgelig ikke til stede når en stortingsrepresentant blir utnevnt til statsråd. Her er vi på en helt annen måte i kjernen av det konstitusjonelle systemet, noe som ikke minst kommer til uttrykk ved at statsrådene siden 1884 har rett (og – i praksis – langt på vei plikt) til å møte i Stortinget og ved deres konstitusjonelle og parlamentariske ansvar for regjeringens og departementenes virksomhet.

På bakgrunn av den gjeldende ordningens betenkelighet i et demokratiperspektiv, tar forslaget sikte på å stenge den mulighet som i dag finnes for å hente statssekretærer fra Stortinget. Ettersom endringer ikke er tilrettet på noe annet punkt, vil bl.a. reglene om valgbarhet (§ 62) bli stående urørt. Formålet realiseres enklest ved å endre Grunnloven § 14 om Kongens kompetanse til å beskikke statssekretærer (§ 14).

(...)

Regjeringen bør ikke ha større frihet til å gripe direkte inn i Stortingets sammensetning ved å tilsette rådgivere enn ved å beskikke statssekretærer.

Fast møtende vararepresentant regnes i denne sammenheng som «stortingsrepresentant» og vil dermed være uaktuell som statssekretær. Det samme gjelder for vararepresentanter som er innkalt til Stortinget under den faste representantens sykdom mv.

Forslaget vil derimot ikke stenge for at vararepresentanter kan beskikkes i perioder da de ikke er innkalt til Stortinget. Men så lenge de gjør tjeneste som stats-

sekretær, vil den neste på listen over vararepresentanter måtte innkalles i stedet, jf. Grunnloven § 62 annet ledd. På samme måte vil vararepresentant måtte innkalles for statssekretær som blir innvalgt på Stortinget, men som ikke har tatt avskjed før den nyvalgte forsamlingen har trådt sammen.»

Forslagsstillerne fremmer på dette grunnlag grunnlovsforslag om å utelukke at stortingsrepresentanter kan utnevnes til statssekretærer, i to alternativer. Alternativ 2 omfatter i tillegg til statssekretærer også politiske rådgivere ved statsrådets kontorer. Det vises ellers til begrunnelsen for dette gjengitt ovenfor fra Dokument 12 (2011–2012).

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

«I

§ 14 nytt annet ledd skal lyde:

Alternativ 1:

Stortingsrepresentanter kan ikke utnevnes til statssekretærer.

–

Stortingsrepresentantar kan ikkje utnemnast til statssekretærar.

Alternativ 2:

Stortingsrepresentanter kan ikke utnevnes til statssekretærer eller ansettes som politiske rådgivere ved statsrådets kontorer.

–

Stortingsrepresentantar kan ikkje utnemnast til statssekretærar eller tilsetjast som politiske rådgjevarar ved statsrådskontora.

II

I trer i kraft fra det tidspunkt Stortinget trer sammen etter stortingsvalget i 2021.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Dag Terje Andersen, Eva Kristin Hansen og Magne Rommetveit, fra Høyre, Svein Harberg og Bente Stein Mathisen, fra Fremskrittspartiet, Hanne Dyveke Søttar, fra Senterpartiet, Nils T. Bjørke, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, og uavhengig representant Ulf Leirstein, viser til forslaget som gjelder forbud mot å utnevne stortingsrepresentanter til statssekretærer. Forslagsstillerne fremmer forslag om å utelukke at stortingsrepresentanter kan utnevnes til statssekretærer, i to alternativer. Alternativ 2 omfatter i tillegg til statssekretærer også politiske rådgivere ved statsrådets kontorer. Komiteen mener det er en prinsipiell utfordring at dagens ordning gir regjeringen mulighet til å påvirke personsammenset-

ningen på Stortinget på en annen måte enn den velgerne dom tilsier.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og uavhengig representant Ulf Leirstein viser til forslaget og den begrunnelse som er gitt for å utelukke at stortingsrepresentanter kan utnevnes som statssekretærer.

Dagens ordning medfører at regjeringen får direkte innflytelse på Stortingets sammensetning. Ordningen innebærer også et avvik fra den grunnlovfestede ordning at det er velgerne, og ikke den utøvende makt, som skal bestemme Stortingets sammensetning.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Dokument 12:40 (2015–2016) – Grunnlovsforslag fra Per Olaf Lundteigen, Marit Arnstad og Kjersti Toppe om endring i § 14 (forbud mot å utnevne stortingsrepresentanter til statssekretærer) – alternativ 2 – bifalles.»

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at dagens ordning er god å holde fast ved, fordi den gir regjeringsapparatet en vid tilgang til flere av deres dyktige og kompetente politikere. En begrensning i rekrutteringsprosessen kan i noen tilfeller få utilsiktede virkninger som kan oppleves urimelig og lite ønskelig.

Disse medlemmer viser til at et identisk forslag ble fremmet i Dokument 12:1 og 12:1B (2011–2012), men at det ikke oppnådde tilstrekkelig grunnlovsmessig flertall ved Stortingets behandling. Stortingets flertall mente den gang at dagens ordning skulle videreføres, med pålegg om å utøve et politisk skjønnsom tilsier en viss moderasjon i å rekruttere fra Stortinget.

Disse medlemmer mener det er viktig å holde fast ved prinsippet om at Stortinget skal ha en streng praksis når det gjelder å gi fritak for stortingsvervet. Disse medlemmer vil anbefale at dagens ordning videreføres, men forutsetter at det utøves et politisk skjønnsom tilsier en viss moderasjon i å rekruttere fra Stortinget. Disse medlemmer anbefaler på denne bakgrunn at grunnlovsforslaget ikke bifalles.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at i de senere år har stortingsrepresentanter flere ganger blitt beskikket som statssekretærer. Eksempler finnes fra regjeringer med ulik politisk farge.

Dette medlem viser til at den som tiltrer som statssekretær, må automatisk tre ut av Stortinget og kan først gjeninntre dersom han eller hun får avskjed i løpet av valgperioden. På begge punkter innebærer ordningen at en annen statsmakt (regjeringen) får direkte innflytelse på Stortingets sammensetning. Dermed blir den kontrollerte instans med på å bestemme hvordan kontrollinstansen skal settes sammen.

Det t e m e d l e m understreker at praksisen med at stortingsrepresentanter blir beskikket som statssekretærer innebærer et ikke uvesentlig avvik fra den grunnlovfestede og prinsipielt sett grunnleggende ordning at det er velgerne, og ikke den utøvende makt, som skal bestemme Stortingets sammensetning. Det t e m e d l e m ønsker derfor å endre denne praksisen og anbefaler at alternativ 2 i forslaget bifalles.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og uavhengig representant Ulf Leirstein:

Forslag 1

Dokument 12:40 (2015–2016) – Grunnlovsforslag fra Per Olaf Lundteigen, Marit Arnstad og Kjersti Toppe

om endring i § 14 (forbud mot å utnevne stortingsrepresentanter til statssekretærer) – alternativ 2 – bifalles.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råder Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 12:40 (2015–2016) – Grunnlovsforslag fra Per Olaf Lundteigen, Marit Arnstad og Kjersti Toppe om endring i § 14 (forbud mot å utnevne stortingsrepresentanter til statssekretærer) – bifalles ikke.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 17. desember 2019

Dag Terje Andersen

leder

Bente Stein Mathisen

ordfører

